

ЗАЕДНИЦА

Мрежа на граѓански организации за реформа
и развој на локалната и месната самоуправа

АНАЛИЗА КОЛКУ ОПШТИНИТЕ ГИ ПОДДРЖУВААТ ГРАЃАНСКИТЕ ОРГАНИЗАЦИИ

Мрежа „Заедница“
Штип, 2022

Анализа - КОЛКУ ОПШТИНИТЕ ГИ ПОДДРЖУВААТ ГРАЃАНСКИТЕ ОРГАНИЗАЦИИ
Издание на Мрежа на граѓански организации за реформи и развој на локалната и
месната самоуправа ЗАЕДНИЦА

Бул. Партизански одреди 6 – мезанин, 1000 Скопје

За издавачот:

Претседател на Мрежа Заедница: Слаѓан Пенев

Автори: Невенка Лонгурова Гирова, Борис Шарковски

Соработници во истражувањето: Давид Митровиќ, Бојана Стојанова

Ликовно-графичко уредување: Томислав Авросиевски

Оваа публикација е изготвена со помош на програмата Цивика мобилитас, проект на Швајцарската амбасада кој го спроведуваат НИРАС од Данска, Македонскиот центар за меѓународна соработка (МЦМС) и ФЦГ од Шведска.

Анализата објавена во оваа публикација ги изразуваат погледите на авторите и организациите кои придонесуваат кон публикацијата, но не оние на Амбасадата на Швајцарија или оние на организациите спроведувачи: НИРАС, МЦМС или ФЦГ.

СОДРЖИНА

Вовед.....	4
За мрежата „Заедница“.....	4
Методологија.....	5
Анализа.....	6
Заклучоци.....	12
Препораки.....	13
Користена литература.....	14

Листа на кратенки

- ГО – граѓански организации
- НВО – невладина организација
- ЕЛС – единици на локалната самоуправа
- РСМ – Република Северна Македонија
- ИЈК – Информации од јавен карактер

1. ВОВЕД

Овој документ ги содржи резултатите од истражувањето за распределбата и искористеноста на средствата за здруженијата од општините од буџетската ставка 463 – Трансфер до НВО од општинските буџети за 2017, 2018, 2019, 2020 и 2021 година во општините во Република Северна Македонија. Оваа анализа е потребна за да се нагласи фактот дека одржливоста на здруженијата и транспарентноста и отчетноста во трошењето на јавните пари од страна на здруженијата не смее да се остави на волјата на локалните власти.

Во анализата се идентификувани голем број недоследности во врска со буџетските практики на ЕЛС за распределба на средства за здруженијата кои можат да се подобрат.

Отсуството на јавно достапни информации за можностите и начинот на финансирање укажува на нетранспарентност на постапките при доделување на средства, немање увид во трошењето и особено недостаток на повратна информација и евалуација на ефектот во заедницата од потрошените средства. Ова ја доведува во прашање и довербата на граѓаните кон институциите. Општините секоја година планираат средства наменети за активности на ГО, во посебна ставка 463 - Трансфер до НВО. Буџетската ставка често е поделена во неколку категории и често од неа да се финансираат и други субјекти кои не се регистрирани како здруженија или фондации. Во отсуство на конкретни информации за субјектите и висината на средства кои ги добиле, многу често во јавноста се создава конфузија дека финансиските средства се исклучиво искористени за граѓанските организации. Притоа, од буџетите на општините, завршните сметки и кварталните извештаи, како единствени јавно достапни податоци за јавноста е невозможно да се утврди кои субјекти, за која намена и по кој основ користат буџетски пари. Граѓаните претежно не можат да ги разберат сувопарните податоци во овие документи, а општинските раководства недоволно се трудат за нивно поедноставување или претставување на поразбилив начин за пошироката јавност.

Од друга страна, не постојат ажурирани сумирани и обработени податоци за тоа колку, како и кој користи буџетски пари од ставката наменета за поддршка на граѓанското општество. Граѓанските организации и граѓаните немаат увид колку вкупно народни пари се доделуваат на граѓанските организации, а колку на спортски клубови, индивидуалци или други субјекти, ниту на кој начин и по кој основ истите се доделени, а не постои ниту оценка на ефектот во заедницата од потрошените средства.

2. ЗА МРЕЖАТА „ЗАЕДНИЦА“

Анализата која е овде претставена е првиот документ за јавни политики создаден од членките на Мрежата на граѓански организации за реформи и развој на локалната и месната самоуправа, која скратено се нарекува МРЕЖА ЗАЕДНИЦА.

За потребата од постоење на ваква мрежа која првенствено ќе се занимава со проблемите во процесот на децентрализација и демократизација во локалните заедници беше дискутирано подолго време на многу форуми, работилници и јавни настани организирани од граѓанскиот сектор. Затоа Форум ЦСИД во рамки на институционалната поддршка која ја добива од програмата Цивика мобилитас иницираше неколку состаноци и организираше конференции со долгогодишните партнери со кои претходно имаше успешно соработувано на теми од областа на децентрализацијата. Неколку од нив прифатија да бидат основачи на оваа мрежа (покрај Форум ЦСИД, основачи се и Фондација за развој на локалната заедница од Штип, Совет за превентива против малолетничка деликвенција од Кавадарци, Младински културен центар од Битола, Центар за едукација и развој од Теарце и Центар на заедницата на општина Струга, а од неодамна членка е и Агора - Центар за промовирање на граѓански вредности од Скопје).

Визијата на Мрежата на граѓански организации за реформа и развој на локалната и месната самоуправа „Заедница“ е создавање проактивно, динамично и оспособено граѓанско општество кое ги почитува, промовира и застапува принципите на партиципативност, инклузивност, транспарентност, отчетност и добро владеење. Мисијата на Мрежа „Заедница“ е поврзување на граѓанските организации со цел зајакнување на нивната улога во процесите на децентрализација на Република Северна Македонија.

Стратешки цели на Мрежата се: соработка на сите граѓански организации кои активно делуваат кон промоција на политиките за локален и/или регионален развој, како и поголема вклученост на претставниците на граѓанскиот сектор, месните и урбаните заедници во креирањето на политиките во нивните локални самоуправи.

3. МЕТОДОЛОГИЈА

Целта на оваа анализа е да даде преглед на податоците, постапките и практиките кои се користат за распределба на буџетски средства од буџетите на општините во РСМ наменети за поддршка на граѓанските организации. Анализата прави преглед на главните аспекти и пишани процедури за распределба на финансиски средства од буџетот на општините до здруженија, фондации и други субјекти, но и обработка на висината на буџетите и корисниците на буџетски средства во последните неколку години.

За подготовка на оваа анализа користени се квантитативни и квалитативни методи. Во однос на прибирање на податоците, користени се секундарни податоци преку анализа на податоците објавени на веб страните на општините и добиените податоци врз основа на барања за слободен пристап до информации од јавен карактер. Врз основа на добиените податоци и информации, а со цел донесување на заклучоци базирани на докази, користен е метод на анализа и синтеза. Во интерес на споредбен приказ на податоците, користен е компаративниот метод. Од квантитативните методи, користен е методот на статистичка анализа во делот на прибирање и сумирање на податоци за висината на средствата и бројот на корисници. Целата содржина, заклучоците и препораките од оваа анализа се во интерес на подобрување на практиките и постапките за распределување на јавните пари од буџетите на општините и презентирање на детални и разбирливи податоци за тоа, како, кому и на што се потрошени парите наменети за поддршка на граѓанските организации.

Во периодот октомври - декември 2021 година, Фондацијата за развој на локалната заедница – Штип, испрати барања за пристап до информации од јавен карактер (Прилог бр.1) до сите единици на локалната самоуправа во Република Северна Македонија за да се утврди состојбата со буџетските практики на ЕЛС за распределба на средства за здруженијата и фондациите за периодот од 2017 година до 2020 година во сите општини во РСМ. На барањето за пристап до информации повратен одговор добивме од 49 општини од кои 12 општини само делумно имаат одговорено на прашалникот или дале непотполни податоци. Податоците за 2021 година беа преземани од објавените завршни сметки на општините од нивните веб страни. Целта на собирањето податоци е да се утврди состојбата на буџетските практики на општините за распределба на средствата, односно да се види реализацијата на овие средства во однос на планираните средства, колкав процент од вкупниот буџет на општините најчесто се одделува за оваа намена, од кои други програми општините одделуваат за активности на ГО, просечната висина на доделените средства на здруженијата, каква е практиката на транспарентност и отчетност, начинот на распределба на средствата (јавен конкурс, пишани критериуми); областите на делување на здруженијата, практики на отчетност за доделените средства (наративни и финансиски извештаи), објавување на листа на ГО што добиле средства.

4. АНАЛИЗА

Од податоците презентирани во оваа анализа можеме да видиме дека најголем дел од општините секоја година буџетираат средства во ставката 463 Трансфер до НВО од општинскиот буџет.

Во рамки на буџетската ставка „Трансфер до НВО“ се распределуваат буџетски средства најчесто преку четири буџетски категории и тоа:

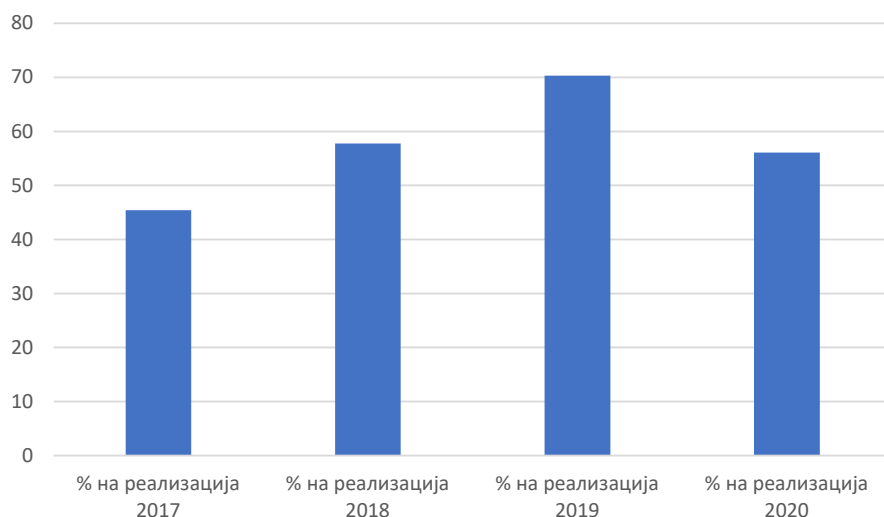
- A00 – Совет на општина
- D00 – Градоначалник
- K40 – Културни манифестации и творештво
- L00 – Спорт и рекреација

Збирот на буџетските средства од сите овие програми ја сочинува целокупната буџетска ставка 463 - Трансфер до НВО, преку која се распределуваат финансиски средства на здруженија и фондации, спортски клубови, но и физички лица и останати субјекти.

Од добиените податоци може да се заклучи дека општините најчесто и најголем процент од средствата ги алоцираат во буџетската категорија спорт, а потоа во ЛЕР и култура. Исто така средствата за ГО најчесто се доделуваат преку Советот на општините.

Меѓутоа, постои разлика помеѓу планираните средства и реалните трансфери до здруженијата (графикон бр.1).

Графикон бр.1 Реализирани средства од буџетска ставка 463 по години¹

Од графикон бр.1 може да се забележи тренд на зголемување на процентот на реализација на планираните средства за ГО, при што од 45,41% реализирани средства во 2017 година, се стигнало до процент на реализација од 70,30% во 2019 г., за да во периодот на почетокот на Ковид 19 пандемијата реализацијата на планираните трошоци падне на 56,05%. Ова е

¹ Недоступни податоци за 2021

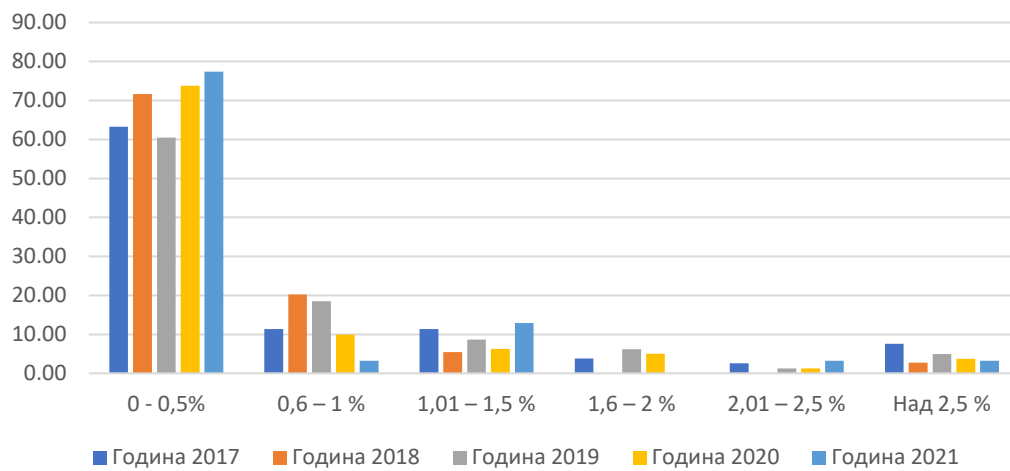
Општините секоја година планираат средства наменети за активности на ГО, во посебна ставка 463 - Трансфери до НВО. Буџетската ставка често е поделена во неколку категории и се случува од неа да се финансираат и други субјекти кои не се регистрирани како здруженија или фондации. Во отсуство на конкретни информации за субјектите и висината на средства кои ги добиле, многу често во јавноста се создава конфузија дека финансиските средства се исклучиво искористени за граѓанските организации

јасен показател дека во периодот на пандемија, но и во секоја ситуација каде што општините немаат соодветно планирани средства веднаш посегнуваат по буџетот наменет за ГО.

Општините оваа буџетска ставка ја чуваат како осигурување со кое се покриваат други трошоци и при првиот ребаланс на буџетот оваа ставка секогаш се намалува. Ова е еден од показателите колку општините навистина се заинтересирани за развој и поддршка на граѓанскиот сектор во нивните општини.

Графикон бр.2 Процент на реализирани средства од вкупниот буџет на општината

Во периодот на пандемија, но и во секоја ситуација каде што општините немаат соодветно планирани средства веднаш посегнуваат по буџетот наменет за ГО.

Општините оваа буџетска ставка ја чуваат како осигурување со кое се покриваат други трошоци и при ребаланси на буџетот оваа ставка најчесто се намалува. Ова е еден од показателите колку општините навистина се заинтересирани за развој и поддршка на граѓанскиот сектор во нивните општини.

Податокот дека помалку од 0,5% од вкупниот буџет на општините опфатени со анализата е трансфериран на здруженија, покажува дека интересот на општините за соработка со здруженијата околу важни прашања, кои се однесуваат на подобрување на условите за живот во општината, сè уште не е на задоволително ниво и здруженијата не се категоризираат како значајни актери и долгорочни партнери во процесот на развојот на заедницата од страна на единиците на локалната самоуправа.

Се издвојуваат малку случаи на општини кои одвоиле повеќе од 2.5% од вкупниот буџет на општината за поддршка на ГО. Тоа е највидливо во 2017 година, кога 6 општини одвоиле повеќе од 2,5% од буџетот на општината за поддршка на ГО, и тоа општина Радовиш, која одвоила 4,59% од вкупниот буџет, Карпош, со 4,15%, Центар, со 3,08%, Новаци, со 3,07%, Битола со 3,01% и Струмица, со 2,77% од вкупниот буџет.

Но, мора веднаш да се напомене дека кај најголем дел од овие општини главните добитници на овие средства се спортски клубови, како што се Фудбалски клуб Плачковица и Ракометен клуб Радовиш (Радовиш), КК Карпош Соколи 2000 (О. Карпош), КК Работнички (Центар), ФК Новаци 2005 (Новаци), РК Пелистер (Битола), ФК Беласица Младост, КК Струмица АД, РК Макс-М АД (Струмица), КК МЗТ Скопје (О. Аеродром), ФК Брегалница и Боречки Клуб „Балканец“ (Штип) итн.

Табели: Вкупно потрошени средства од буџетите на ЕЛС за ставката 463 Трансфери кон НВО и нивен удел во основните и вкупните буџети на ЕЛС

Аеродром

	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Трансфер кон НВО	14.230.000	7.580.000	13.500.000	16.956.630	19.084.480	32.480.000	28.744.000
Основен буџет	441.741.045	312.692.654	343.857.545	373.145.263	278.707.580	287.548.041	400.400.573
%	3,22	2,42	3,93	4,54	6,85	11,30	7,18
Вкупен буџет	802.810.020	677.638.559	715.680.264	755.294.789	684.389.198	709.062.468	855.336.472
%	1,77	1,12	1,89	2,25	2,79	4,58	3,36

Битола

	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Трансфер кон НВО	23.281.000	21.529.110	25.567.000	36.977.494	35.490.000	37.087.662	32.976.406
Основен буџет	512.185.692	526.411.823	514.229.312	505.643.635	448.463.304	608.311.791	685.459.823
%	4,55	4,09	4,97	7,31	7,91	6,10	4,81
Вкупен буџет	1.165.155.715	1.200.741.456	1.210.749.098	1.229.296.689	1.210.971.478	1.434.781.791	1.505.051.812
%	2,00	1,79	2,11	3,01	2,93	2,58	2,19

Радовиш

	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Трансфер кон НВО	17.139.820	16.021.750	16.682.848	18.192.587	18.323.400	16.756.300	16.244.500
Основен буџет	135.241.030	164.376.859	152.004.024	159.141.280	130.719.723	180.788.308	176.282.876
%	12,67	9,75	10,98	11,43	14,02	9,27	9,22
Вкупен буџет	337.139.903	375.183.227	372.821.622	396.105.566	337.874.305	418.258.839	411.008.586
%	5,08	4,27	4,47	4,59	5,42	4,01	3,95

Струмица

	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Трансфер кон НВО	24.022.008	20.980.363	21.040.727	23.429.718	19.713.150	17.773.334	12.700.620
Основен буџет	409.890.718	434.119.497	348.839.133	326.862.502	334.993.370	446.987.623	340.682.402
%	5,86	4,83	6,03	7,17	5,88	3,98	3,73
Вкупен буџет	916.675.118	935.204.732	858.169.564	846.586.868	888.173.199	1.023.728.652	986.016.443
%	2,62	2,24	2,45	2,77	0,72	1,74	1,29

Штип

	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Трансфер кон НВО	18.978.105	17.601.480	16.280.000	15.538.800	14.936.905	14.144.869	7.118.320
Основен буџет	281.162.750	300.873.924	376.415.459	291.031.085	252.431.786	321.204.474	241.316.049
%	6,75	5,85	4,33	5,34	5,92	4,40	2,95
Вкупен буџет	656.062.580	697.752.347	788.487.454	682.002.326	687.041.495	787.619.245	721.345.821
%	2,89	2,52	2,06	2,28	0,76	1,80	0,99

Карпош

	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Трансфер кон НВО	9.071.465	10.988.000	40.400.000	40.365.000	3.952.113	4.646.000	2.040.000
Основен буџет	363.185.680	527.239.257	679.084.424	619.540.695	409.806.456	609.705.549	360.038.224
%	2,50	2,08	5,95	6,52	0,96	0,76	0,57
Вкупен буџет	712.570.735	1.043.483.776	1.058.938.639	972.425.312	797.311.588	1.058.919.422	808.855.500
%	1,27	1,05	3,82	4,15	0,50	0,44	0,25

Центар

	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Трансфер кон НВО	22.509.895	24.000.000	25.535.555	28.558.112	32.603.677	20.000.000	16.000.000
Основен буџет	479.242.463	462.777.500	513.582.451	530.780.679	582.305.527	545.236.013	464.623.217
%	4,70	5,19	4,97	5,38	5,60	3,67	3,44
Вкупен буџет	768.155.203	767.967.170	828.260.803	926.720.161	1.029.991.783	980.519.131	856.629.472
%	2,93	3,13	3,08	3,08	3,17	2,04	1,87

Начин и постапка за распределба на буџетски средства

Трансферите до субјекти од буџетската ставка 463 - Трансфер до НВО, независно дали се работи за буџетската категорија Совет на општина, Градоначалник, Култура и творештво или Спорт и рекреација се направени преку:

- Само преку јавен повик: во 2 (две) општини
- Има само критериуми: во 1 (една) општина
- Процедура, критериуми и начин на избор: во 24 (дваесет и четири) општини
- Нема утврдено процедури: во 12 (дванаесет) општини

Ваквата состојба ни укажува дека секоја општина различно постапува при распределбата на средствата од буџетската ставка 463 – Трансфер до НВО.

Дел од општините имаат само правилник и откако ќе добијат барања за поддршка, одлучуваат и ги распределуваат средствата.

Од добиените одговори на барања за пристап до информации од јавен карактер (ИЈК) можеме да заклучиме дека во 24 општини се применува целосна процедура на одлучување преку овозможување еднаков пристап до средствата за сите заинтересирани ГО. Меѓутоа, овде треба да бидеме внимателни бидејќи општините овие средства кои ги распределуваат на ГО најчесто се врзани со приоритетите на општината за локален економски развој. Ретки се општините кои институционално ги поддржуваат ГО, им овозможуваат услови за работа за да можат да ја извршуваат својата мисија.

Сè уште повеќе од половина од општините немаат развиено критериуми за распределба на средства за поддршка на здруженија од општинскиот буџет, што укажува дека распределбата на средствата генерално е нетранспарентна.

Сè уште повеќе од половина од општините немаат развиено критериуми за распределба на средства за поддршка на здруженија од општинскиот буџет, што укажува дека распределбата на средствата генерално е нетранспарентна.

Исто така, евидентно е дека најчесто во урбаните општини каде има активни ГО во правилниците за доделување средства за НВО стои услов организацијата да е регистрирана за подрачјето на дадената општина, додека во руралните каде не е толку развиен граѓанскиот сектор, нема вакви ограничувања, освен барањето активностите да се реализираат во дадената општина.

Само дел од средствата од буџетската ставка 463 - Трансфер до НВО се распределуваат преку отворени јавни повици. Поголемиот дел од средствата, посебно од категориите спорт, култура, се доделуваат на барање и тековно.

Одлуката за распределба на финансиски средства од буџетската ставка 463 - Трансфер до НВО, од буџетот на општините ја донесува Советот или Градоначалникот на општината.

Истовремено, податоците од одговорите на барања за пристап ди ИЈК покажуваат и дека во 12 општини, здруженијата кои добиле средства од општинските буџети, формално немаат обврска да достават извештаи за потрошените средства.

Само 15 од општините ја објавуваат јавно листата на организации кои добиле средства од буџетската ставка 463, со тоа што од овие 15 општини, поголемиот дел ги објавуваат само во нивниот службен гласник.

Само 15 од општините ја објавуваат јавно листата на организации кои добиле средства од буџетската ставка 463, со тоа што од овие 15 општини, поголемиот дел ги објавуваат само во нивниот службен гласник.

Извештаите од реализираните активности на ГО за средствата кои ги добиле од општините не се достапни на веб страните на ниту една општина.

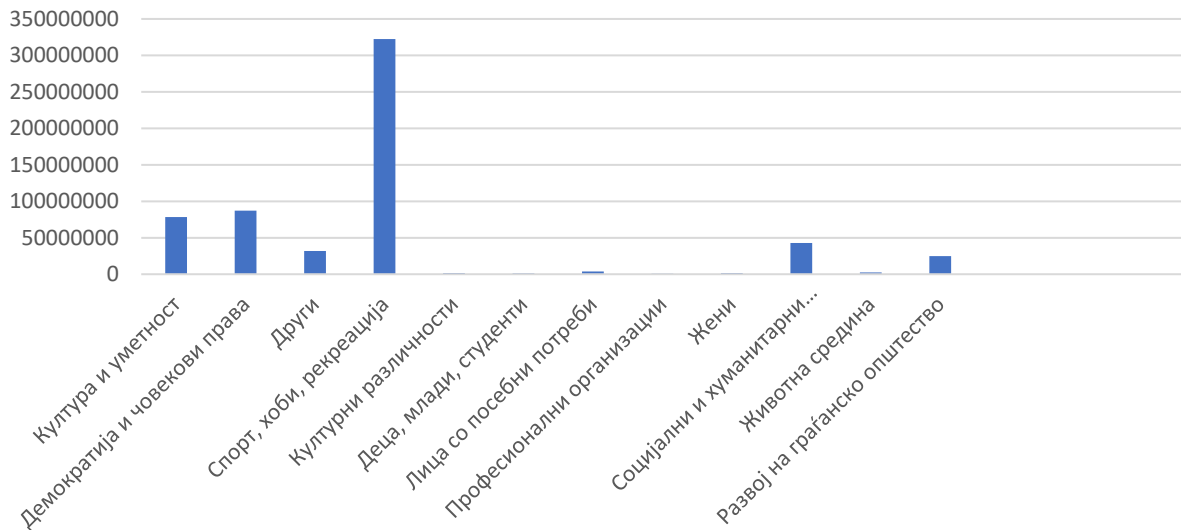
Разликите во работата и праксата помеѓу различните општини покажува недостаток на единствен, односно старешко-плански пристап кон развојот и одржливоста на здруженијата од страна на локалните власти.

Според податоците, значаен дел од ставката Трансфер до НВО, од општинските буџети е трансфериран на локални спортски клубови. На ваков начин, јавноста добива погрешна слика за износот на средства кои реално се трансферираат до здруженијата, кој значително е помал во однос на износот со кој се поддржуваат локалните спортски клубови. Во однос на разликата меѓу урбани и рурални општини, освен тоа што вкупен број рурални општини доделуваат помал број на грантови, но со поголема висина, не

Извештаите од реализираните активности на ГО за средствата кои ги добиле од општините не се достапни на веб страните на ниту една општина.

постојат видливи и големи разлики во однос на процентот на трансферирани средства за поддршка на здруженија од општинскиот буџет, ниту пак, во процедурите за распределба на истите.

Област на делување на ГО кои добиле финансиска поддршка од општините:

Од добиените податоци од општините може да се заклучи дека повеќе од половина од средствата (53.89%) се доделуваат за спорт, хоби и рекреација, додека за останатите области значително помалку, и тоа 14,55% од средствата се доделуваат за демократија и човекови права, 13,12% за култура и уметност, 7,16% за социјални и хуманитарни работи, 4,12% за развој на граѓанско општество и останатите 7,14% за млади, за жени, за лица со посебни потреби, животна средина, професионални здруженија и друго.

Од редовните контакти со граѓанските организации, секогаш стои забелешката дека општините не се заинтересирани за остварување на долгорочна, ефективна соработка со граѓанскиот сектор и затоа буџетската ставка е намалена. Друга забелешка на здруженијата е афирмацијата на општините кон некои здруженија кои добиваат средства од општинскиот буџет, а локално се окарактеризирани како здруженија со членови со партиска определеност. Ова, поврзано со нетранспарентноста на распределбата на средствата од буџетската ставка Трансфери до НВО, претставува сериозен предизвик за начинот на трошењето на граѓанските пари од страна на општините. Здруженијата реагираат и за самата ставка Трансфери до НВО којашто во некои општини е претставена

Разликите во работата и праксата помеѓу различните општини покажува недостаток на единствен, односно старешко-плански пристап кон развојот и одржливоста на здруженијата од страна на локалните власти.

со вкупна сума во буџетот, односно во истата се вметнати и средствата за поддршка на спортски клубови и др. со што се дава погрешна слика за сумата планирана за поддршка на здруженија. Во некои општини оваа ставка е разделена, со што јасно е определено колку средства се планирани и потрошени за поддршка на здруженија, а колку за други цели. Здруженијата коментираат и за знаењето, искуството и експертизата на членовите на здруженијата кои не се во целост или воопшто не се искористени од претставниците на локалните власти во сите сектори и одделенија. Иако некои здруженија имаат потпишано Меморандум за соработка со општините, сепак вработените во општините, членовите на општинските совети и градоначалниците не ги искористуваат ресурсите на здруженијата.

5. ЗАКЛУЧОЦИ

- Најголем процент од средствата од буџетската ставка 463 – Трансфери до НВО се алоцираат во буџетската категорија спорт, а потоа во ЛЕР и култура;
- Буџетската ставка 463 општините ја чуваат како осигурување со кое се покриваат други трошоци и при ребалансите на буџетот оваа ставка најчесто се намалува;
- Мал е интересот на општините за развој и поддршка на граѓанскиот сектор во нивните општини;
- Општините најчесто одделуваат помалку од 0,5% од вкупниот реализиран буџет за поддршка на граѓанските организации;
- Општините сè уште не гледаат на граѓанските организации како значајни актери и долгорочни партнери во процесот на развој на заедницата;
- Мал дел од општините ги поддржуваат ГО институционално;
- Повеќе од половина од општините немаат развиено критериуми за распределба на средства за поддршка на здруженија од општинскиот буџет;
- Голем дел од општините објавуваат јавен оглас за распределба на средства за ГО од општинскиот буџет, но периодот на објавување не е константен;
- Проактивната транспарентност е на многу ниско ниво во поглед на ова прашање. Јавно не се објавуваат листите на организации кои добиле поддршка, истите најчесто се достапни само во службените гласници, кои генерално се наменети за потесен круг на читатели;
- Ниту една општина нема јавно објавено извештај од реализираните активности на ГО за средствата од општината;
- Нема јавно достапни финансиски извештаи од корисниците на пари од буџетите на општините од буџетската ставка 463 – Трансфери до НВО;
- За дел од распределените средства, особено оние од буџетската категорија – Градоначалник, за коишто одлучува Градоначалникот на општината нема достапни писмени одлуки.
- Иако има општини кои доделуваат средства од ставката 463 Трансфери до НВО за покривање на оперативни трошоци на здруженија кои делуваат локално и се со специфични цели и задачи, сепак нема најава за развивање на методологија за трансфер на надлежности.

6. ПРЕПОРАКИ

1. Да се зголеми износот на буџетската ставка 463 - Трансфери до здруженија, во однос на вкупниот буџет на општината како неопходен чекор за унапредување на соработката меѓу општините и здруженијата. Најмалку 1% од вкупниот буџет на општината да биде реализиран за поддршка на здруженија;
2. Во процесот на планирање на буџетот, особено за ставката 463 - Трансфери до НВО, да се реализираат консултативни средби со претставници на здруженија;
3. Воспоставување на програма за финансирање на здруженијата со јасно утврдени приоритети од страна на општините;
4. Да се зајакне соработката помеѓу ГО и општините, преку развивање стратегии за соработка и имплементација на акциони планови. Ова ќе ја деде основата за градење доверба и развивање партнерства помеѓу ГО и општините и натамошно заедничко и координирано делување за развој на заедницата и подобрување на животот на граѓаните;
5. Разграничување на средствата наменети за здруженија од средствата на општината наменети за локални спортски клубови, односно буџетот за ставката 463 - Трансфер до НВО да се ослободи од средствата наменети за локалните спортски клубови и истите да се поддржуваат преку друга ставка;
6. Таму каде што има методологија, доследно да продолжи да се применува, а во општините што немаат развиено јасна методологија за распределба на средства од општинскиот буџет за поддршка на здруженија да се унапредат практиките за доделување на финансиски средства на здруженијата од страна на општините;
7. Подготовка на правилник за финансирање на здруженија кој ќе има јасни критериуми за доставување на проектни идеи и нивно финансирање (вклучувајќи ги и обрасците за предлози и начин на поднесување извештаи). Ова ќе доведе до зголемување на одржливоста на здруженијата, и долгорочно ќе се подобри процесот на евалуација, мониторинг и известување за спроведените проекти и активности на здруженијата од страна на локалните самоуправи и ќе се обезбеди поголема транспарентност и отчетност во трошењето на јавните пари, како и на функционалноста во работата на општините;
8. Во методологиите за распределба на средства од општинскиот буџет за поддршка на здруженија да се остави можност за институционална поддршка на ГО, односно поддршка на функционирањето и опстојувањето посебно на ГО кои работат со специфични целни групи;
9. Општините да ја продолжат практиката на објавување јавен повик за доставување на барања (предлог идеи, програмски активности, иницијативи и заеднички акции) за поддршка на здруженија од општинскиот буџет. Овој јавен повик треба да биде објавен на што е можно повеќе медиумски платформи (не само на веб страната на општината) и да се востанови пракса на точно определен датум или период од годината во кој ќе биде објавен овој оглас, како и точно определен период до кој треба да се соопштат одлуките за поддршаните предлози;
10. Да се зголеми проактивната транспарентност, со што општините на своите веб страни ќе ги објавуваат листите на организации кои добиле финансиска поддршка, вклучувајќи го и доделениот буџет;
11. Општините на своите веб страни да ги објавуваат финансиските и наративни извештаи од ГО кои добиле финансиска поддршка од општината;
12. Развивање на методологија за трансфер на надлежности на ГО кои делуваат локално и се со специфични цели и задачи, и/или целни групи. Ова е потребно посебно за надлежностите на општините за кои имаат слаби капацитети, а со истите располагаат одредени ГО.

Користена литература

1. Закон за локална самоуправа
2. Закон за финансирање на ЕЛС
3. Закон за здруженија и фондации
4. Веб страни на општините во РСМ (завршни сметки)

ПРИЛОЗИ

Прилог бр.1

(Образец ПП.....)

Б А Р А Њ Е ЗА ПРИСТАП ДО ИНФОРМАЦИИ ОД ЈАВЕН КАРАКТЕР

Од: **Фондација за развој на локалната заедница**

Ул.Страшо Пинџур бр.66/1, 2000 Штип

Тел. 032 383 116

e-mail: info@frlz.org.mk

Застапник / полномошник на барателот на информацијата: **Давид Митровиќ**

Ул.Страшо Пинџур бр. 66/1, 2000 Штип

Тел. 075 305 172

e-mail: info@frlz.org.mk

Врз основа на член 4 и член 12 од Законот за слободен пристап до информации од јавен карактер (Службен весник на Република Северна Македонија број 101/2019), од Имателот ја барам следната информација од јавен карактер:

1. Колку средства има планирано и реализирано вашата општина во ставката 463 – трансфер до НВО – од сите буџетски програми во 2017, 2018, 2019, 2020?

Област	2017		2018		2019		2020	
	Планирано	Реализирано	Планирано	Реализирано	Планирано	Реализирано	Планирано	Реализирано
Локален економски развој								
Култура								
Образование								
Здравство и социјална заштита								
Спорт								
Градоначалник								
Друго								

2. Ве молиме да ни доставите листа на организации и проекти финансиски поддржани од вашата општина преку ставката 463 – трансфер до НВО– од сите буџетски програми од 2017, 2018, 2019, 2020.

Локален економски развој

Култура

Образование

Здравство и социјална заштита

Спорт

Градоначалник

Друго

3. Дали имате процедура, критериуми и начин на избор на добитниците на средства од ставката 463 – трансфер до НВО?

Ако имате, Ве молиме да ни доставете копија од документите или линк до веб локацијата на кои се објавени овие правила.

4. Ве молиме да ни достапите копија од одлуки за распределба на финансиски средства од ставката 463 – трансфер до НВО од 2017, 2018, 2019, 2020

5. Дали имате правила за реализација на добиената поддршка (наративни и финансиски извештаи)?

Ако имате, Ве молиме да ни доставите копија од нив или линк до веб локацијата на која се објавени.

6. Дали јавно ги објавувате имињата на НВО и паричниот износ што им е доделен од вашата општина?

Ако ги објавувате, Ве молиме доставете ни копија или линк до веб локацијата на која се објавени.

7. Дали јавно објавувате документи или електронски линк за извештаи на граѓански организации за реализираните проекти со финансиска поддршка од вашата општина?

Ако ги објавувате, Ве молиме доставете ни копија или линк до веб локацијата на која се објавени.

Начин на кој Барателот сака да се запознае со содржината на бараната информација:

- а) увид
- б) препис
- в) фотокопија
- г) **електронски запис**
- д) друго _____
(се наведува бараниот начин, со заокружување)

Начин на доставување на информацијата:

- а) по пошта
- б) телефон
- в) факс
- г) **е-маил**
- д) друго _____
(се наведува бараниот начин, со заокружување)

Правна поука: Барателот не е должен да го образложи барањето, но е потребно да наведе дека се работи за Барање за слободен пристап до информација од јавен карактер.

Потпис

Датум 13.10.2021 година

(доколку барањето се поднесува во хартиена форма)

ЗАЕДНИЦА

Мрежа на граѓански организации за реформа
и развој на локалната и месната самоуправа

